

Verslag netwerkdag taalspecialisten | 16 mei 2019

Landelijk Netwerk Taal

Opening | Joanneke Prenger

- Verschenen: [Woordenschatontwikkeling in het basisonderwijs](#). Inventarisatie van empirisch onderzoek van 2004 tot 2017 | Mariëtte Hoogeveen
- Verschenen: [Domeinbeschrijving Leesvaardigheid](#) | Maaïke Pulles en Joanneke Prenger
- De komende netwerkactiviteiten:
 - 6 juni 2019 Opleidersbijeenkomst Taalcoördinatoren
 - 13 juni 2019 Themasesie: de taalcoördinator als coach
 - 26 sept 2019 Gezamenlijke netwerkdag: lezen!
- Reserveer de data!
 - 26 maart 2020 Netwerkdag voor taalcoördinatoren
 - 16 april 2020 Netwerkdag voor taalspecialisten
 - 24 september 2020 Gezamenlijke netwerkdag

Mondelinge taalvaardigheid in beeld | Marleen van der Lubbe & Thea Manders

Op de LNT-netwerkdag voor taalcoördinatoren ([28 maart jl.](#)) presenteerden Marleen van der Lubbe (programmamanager Peil. onderwijs bij de Inspectie) en Thea Manders (Inspecteur basisonderwijs) voor het eerst de resultaten van het peilingsonderzoek Mondelinge taalvaardigheid dat in schooljaar 2016/2017 onder regie van de Inspectie van het Onderwijs is uitgevoerd. Het rapport geeft veel informatie over de resultaten en over het onderwijsleerproces en er zitten veel aangrijpingspunten in voor verbetering van het onderwijs. De algemene conclusie van het onderzoek is dat er meer aandacht voor de doelen van het onderwijs in mondelinge taalvaardigheid nodig is. Maar liefst 40% van scholen heeft geen MTV-doelen in het school- of taalbeleidsplan, wat laat zien dat mondelinge taalvaardigheid nog steeds een ondergeschoven kindje is in vergelijking tot de aandacht die naar begrijpend lezen en spelling gaat. En dat zie je terug in de prestaties: we zouden wensen dat 65% van de leerlingen streefniveau 2F zou halen voor spreken, luisteren en gesprekken. Spreken ligt met 62% nog het dichtst in de buurt. Voor luisteren beheerst 40% van de leerlingen het streefniveau en voor gesprekken is dit 49%.

Vandaag kregen taalspecialisten de gelegenheid hun inbreng te geven. Aan de hand van een aantal vragen gingen we met elkaar in discussie, en werden suggesties voor verbetering gegeven. Een meerderheid van de taalspecialisten (65%) is van mening dat het niveau van mondelinge taalvaardigheid van leerlingen aan het eind van het po hoger moet en ook kán. Het probleem zit voor een deel in de bekendheid met de doelen, zoals uit het peilingsonderzoek blijkt. Enkele suggesties van de taalspecialisten om die bekendheid te vergroten zijn begeleiding en advies van de Inspectie, meer aandacht voor de referentieniveaus op de pabo's, vergroten van kennis/professionalisering van leerkrachten (hele team) oa door training en coaching en advies op de werkvloer, meer samenhang tussen mondelinge taalvaardigheid en andere vakken en vooral goede voorbeelden bieden. Genoemd worden de Inspectie, SLO, pabo's, ontwikkelaars, taalspecialisten/onderwijsadviseurs, taalcoördinatoren, schoolbesturen en directies, en uitgevers als partijen die hier een bijdrage aan zouden kunnen leveren. Vooral een taalcoördinator als aanjager kan helpen bij het vergroten van de kennis over doelen en het toewerken naar deze doelen. De aandacht voor mondelinge taalvaardigheid zou overigens niet pas in het basisonderwijs moeten starten, maar al in voorschoolse situaties.

- Download [de presentatie](#)
- [Informatie](#) over de resultaten van de Peiling en het volledige onderzoeksrapport
- Download [de Reflectiewijzer](#)
- SLO ontwikkelde [didactische handreikingen bij de taken](#) van Mondelinge Taalvaardigheid uit het peilingsonderzoek (eind april beschikbaar)

Op naar een nieuwe meertalige norm? | Elma Blom

Elma Blom is hoogleraar Taalontwikkeling en Meertaligheid in Gezin en Onderwijs bij de afdeling Orthopedagogiek: Cognitieve en Motorische Ontwikkelingsproblemen. Haar onderzoek en publicaties gaan over meertaligheid in relatie tot de omgeving waar kinderen in opgroeien en waar ze in functioneren, cognitieve effecten van meertaligheid, het onderscheiden van taalachterstand en TOS, en verbetering van de diagnostiek bij meertalige kinderen.

26% van de kinderen in Nederland groeit op in een gezin met een migratie achtergrond. De overgrote meerderheid van deze kinderen leert hierdoor naast het Nederlands een andere taal. Andere kinderen worden meertalig doordat ze in Friesland wonen, een officieel tweetalige provincie, of doordat er thuis een andere regionale taal gesproken wordt. Ook zijn er kinderen die naast gesproken Nederlands, gebarentaal leren. En veel kinderen beheersen naast standaard Nederlands, andere registers zoals straattaal of streektaal. Nederland is, kortom, een linguïstisch divers land en het is essentieel om te weten wat deze diversiteit voor kinderen betekent. In deze lezing liep zij een aantal populaire ideeën over meertalige taalontwikkeling langs. Zo lichtte zij bijvoorbeeld toe dat inzichten uit wetenschappelijk onderzoek laten zien dat kinderen geen “volautomatische taalsponzen” zijn. Wat zoveel wil zeggen als dat het niet zo is dat kinderen zomaar alle talen die zij (op jonge leeftijd) horen en zien in zich opnemen en aanleren. Hier liggen wel degelijk taalleersystemen aan ten grondslag die het leren van één of meerdere talen tegelijk sturen én begrenzen. In hoeverre het taalaanbod rijk is, wie het aanbiedt (ouders, school) en hoe het aangeboden wordt, doen er toe. Blom heeft dit met onderzoek kunnen ontdekken, ook omdat zij onderzoek heeft gedaan bij kinderen waar het taalleervermogen niet optimaal werkt. Deze kinderen hebben een taalontwikkelingsstoornis (TOS genaamd), die bij kinderen evenveel voorkomt als dyslexie (5-7%). De taalproblemen die deze kinderen ervaren doen zich voor van redelijk onopvallend (b.v. woordvindproblemen) tot intensief (bijvoorbeeld problemen met het vormen van zinnen). Het gaat om een breed spectrum van taalproblemen. Als een kind TOS heeft werkt dat in alle talen die het leert door. Wat bijzonder duidelijk naar voren komt in onderzoeken is dat achtergrondgeluid een bijzonder storende factor is voor het geconcentreerd en optimaal open staan voor taalaanbod en het leren van taal. Voortdurend (achtergrond)geluid van televisie, telefoon werkt niet bevorderlijk voor de taalontwikkeling. We kunnen dit ter harte nemen voor alle taalleersituaties: thuis en op school. Het afsluitende onderdeel van deze presentatie was een pleidooi voor de erkenning van meertaligheid als onderdeel van onze samenleving; net als dat bij andere samenlevingen al zo is. In Nieuw-Guinea heeft bijvoorbeeld iedere stam zijn eigen taal. Mensen van verschillende stammen die met elkaar willen communiceren weten en accepteren dat zij altijd moeite moeten doen elkaar te kunnen begrijpen. Begrip voor elkaars talen en acceptatie van meertaligheid in de samenleving is de

eerste stap, volgens Blom. Punt is wel dat de wetenschap nog geen eenduidige definitie voor meertaligheid heeft kunnen presenteren. Een belangrijk onderwerp om in onderzoek en praktijk mee verder te gaan.

- Download [de presentatie](#)

De tussenopbrengsten van het leergebied Nederlands in Curriculum.nu | Lucienne Rijks en Gerdineke van Silfhout

In het middagprogramma presenteerde Lucienne Rijks (leerkracht, taal- en leesspecialist basisschool De Vier Windstreken en lid van het Ontwikkelteam) de tussenproducten van het ontwikkelteam Nederlands. Gerdineke van Silfhout (inhoudelijk begeleider van het ontwikkelteam, SLO) lichtte het ontwikkelproces toe. Daarna verdeelden de aanwezigen zich over tafelgroepen om in gesprek te gaan over 4 bouwstenen, namelijk:

- Bouwsteen 2.1: Een leven lang taal en taalgebruik ontwikkelen
- Bouwsteen 3.1 Meertaligheid: de ontwikkeling van taal- en cultuurbewustzijn
- Bouwsteen 5.1 Doelgerichte communicatie
- Bouwsteen 6.1 Kritisch (digitale) informatie verwerken

De gesprekken zijn genotuleerd en de feedback is ingediend namens de deelnemers op curriculum.nu/feedback.

- Download [de presentatie](#)
- Op de site <https://curriculum.nu/ontwikkelteam/nederlands> vind je [de tussenproducten van het leergebied Nederlands](#) Of [het filmpje](#) van het leergebied Nederlands.
- Op de [consultatiewebsite](#) kun je de reacties op de [consultatievragen](#) weer kwijt.
- Om een beeld van het geheel te krijgen is ook de [voorstellen-site](#) ontwikkeld: Je kunt ook van elk leergebied de hoofdlijnen bekijken (of van enkele leergebieden):
- Het [filmpje van Minister Slob](#) is misschien leuk om collega's te prikkelen feedback te geven.

